

Aan bevoegd gezag onderwijsinstellingen mbo

Den Haag

Ons kenmerk

22 DEC. 2008

BVE/2008/88699

Onderwerp

taal en rekenen in het mbo

Bijlage(n)

1. Basisvaardigheden voor en na augustus 2010

Geachte heer/mevrouw,

Taal is het voertuig om kennis, vaardigheden en competenties te verwerven. Taal stelt jongeren in staat hun vragen, ideeën, gedachten goed onder woorden te kunnen brengen en de boodschappen, informatie en meningen van anderen goed te begrijpen. Zonder een goede beheersing van het Nederlands wordt leren binnen en buiten school minder effectief en verliezen leerlingen kostbare mogelijkheden om zich verder te ontwikkelen. Dat is ook zichtbaar in het mbo, waar jongeren hun taalvaardigheid moeten aanwenden om te leren presteren in een beroep. Om een vak te leren én uit te oefenen, is een goede taalbeheersing onmisbaar. Leerlingen die in het mbo instromen met een achterstand in het Nederlands, hebben een extra drempel te nemen. Hoewel de consequenties bij een onvoldoende beheersing van rekenen en wiskunde minder direct zijn dan bij het Nederlands, geldt ook hier dat de deelnemer in het mbo niet zonder kan. Rekenen en (in mindere mate) wiskunde komen terug in ieder beroep en zijn, net als het Nederlands, een belangrijke voorwaarde voor maatschappelijke zelfredzaamheid.

In de beleidsreactie¹ op het advies van de Commissie Meijerink gaf ik, samen met minister Plasterk en staatssecretaris Dijkzma, aan dat het niveau van het taal- en rekenonderwijs in alle onderwijssectoren omhoog moet en dat scholen hieraan duurzaam gaan werken. Voor de gehele breedte van het onderwijs worden daarom niveaubeschrijvingen vastgesteld. Doel van deze zogenaamde referentieniveaus is het verhogen van het taal- en rekenniveau van leerlingen en studenten. Of leerlingen voldoen aan het vereiste taal- en rekenniveau wordt tijdens de schoolcarrière getoetst. In het basisonderwijs worden de mogelijkheden hiervan verder onderzocht en op middelbare scholen wordt er verplicht getoetst binnen de eindexamens. In het mbo wordt zo spoedig mogelijk overgegaan op centrale examinering van Nederlands en rekenen/wiskunde voor in ieder geval mbo-4 niveau.

1.1.1

¹ Beleidsreactie Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen (Kamerstuk 31332, nr. 3)

Het mbo moet zich hierop goed kunnen voorbereiden en een zorgvuldige implementatie is daarbij gewenst. Zorgvuldig door oog te hebben voor lopende ontwikkelingen in het mbo maar ook door rekening te houden met de huidige situatie waarbij mbo-studenten bij de start van hun opleiding vaak nog tekortschieten.

Leeswijzer brief

Om te beginnen ga ik in op het nieuwe ijkpunt: het referentiekader taal en rekenen. Ik informeer u over de diagnostische toetsen en de komende invoering van centrale examinering van taal en rekenen. Ook geef ik aan op welke ondersteuning u van mijn kant de komende jaren kunt rekenen, zowel financieel als inhoudelijk. Vervolgens beschrijf ik mijn aanpak voor de eerstkomende jaren, waarbij de relatie met de bestaande raamwerken Nederlands en rekenen/wiskunde centraal staat. Ik besteed daarbij ook aandacht aan mijn aanpak voor andere basisvaardigheden, zoals moderne vreemde talen en burgerschapsvorming. Ten slotte ga ik in op het toezicht door de Inspectie van het Onderwijs.

1. Een nieuw ijkpunt: referentiekader taal en rekenen in het mbo

In het referentiekader voor taal en rekenen wordt vastgelegd welke taal- en rekenvaardigheden leerlingen op verschillende leeftijden moeten beheersen. Vanwege het belang van een zorgvuldige en door het onderwijsveld gedragen invoering vinden, voordat de referentieniveaus definitief worden vastgesteld, in alle onderwijssectoren eerst veldraadplegingen plaats over het referentiekader. Voor het mbo is de veldraadpleging in nauwe samenwerking met de MBO Raad en Colo georganiseerd. In november 2008 is het referentiekader in vier bijeenkomsten besproken met docenten, management en beleidsmedewerkers binnen de mbo-scholen. Recent ontving ik van de MBO Raad naar aanleiding van deze veldraadpleging een advies voor de verdere implementatie van het referentiekader. In januari 2009 ontvangt de Tweede Kamer de voortgangsrapportage "doorlopende leerlijnen taal en rekenen" waarin ik met mijn collega-bewindslieden aangeef hoe we de conclusies uit de veldraadplegingen in alle onderwijssectoren zullen gebruiken bij de definitieve vaststelling van het referentiekader en de verdere implementatie. De bedoeling is dat vanaf augustus 2010 het referentiekader voor taal en rekenen is vastgelegd in de wet.

2. Nieuwe instrumenten

2.1 Diagnostische toetsen

Voor de 'inhaalslag' voor rekenen en taal is het noodzakelijk om te weten te komen hoe de huidige mbo-deelnemers op dit moment feitelijk presteren ten opzichte van de referentieniveaus. Dat is belangrijk voor instellingen en mbo-deelnemers zelf, omdat een goed beeld van de beginsituatie een gerichte aanpak voor de verbetering van het taal- en rekenonderwijs mogelijk maakt. Daarom stel ik, vanaf het voorjaar van 2009 en gedurende een periode van 3 jaar, voor het vo en mbo diagnostische toetsen taal en rekenen beschikbaar die gebaseerd zijn op het referentiekader. Daarbij zullen de toetsresultaten van het voorjaar van 2009 tevens de nulmeting vormen voor het mbo. Meer informatie kunt u vinden op www.mbo2010.nl.

2.2 Centrale examens Nederlands en rekenen

In het mbo introduceer ik een centrale examinering voor Nederlands en rekenen. Door centraal ontwikkelde examens wordt de kwaliteit van de examinering beter geborgd en zijn de prestaties van de mbo-deelnemers voor taal en rekenen beter met elkaar te vergelijken. Mijn voornemen is om dit met ingang van augustus 2010 vast te leggen in de wet. Ik realiseer me dat de invoering van centrale examinering van taal en rekenen een forse verandering is ten opzichte van de huidige examensystematiek. Zoals ik ook in de brief 'examinering mbo op korte en lange termijn' van april 2008 beschrijf², hecht ik daarbij aan een zorgvuldige invoering. In samenwerking met de MBO Raad stel ik een plan voor implementatie op. Uitgangspunt is een structuur waarin het onderwijsveld via vertegenwoordigers een rol krijgt in het vaststellen en normeren van de examens en eventueel het construeren daarvan. Daarnaast zal het onderwijsveld betrokken worden bij de organisatorische en logistieke opzet ervan. De invoering van centrale examens voor taal en rekenen vind ik van waarde voor alle mbo-deelnemers, maar vanwege het belang van een goede doorstroom naar hbo leg ik prioriteit bij mbo-4. Voor de vierjarige mbo-4 opleidingen zullen de eerste verplichte examens in 2014 plaatsvinden. Om al eerder ervaring te kunnen opdoen, wordt vanaf 2012 alle instellingen tenminste verzocht om met een substantieel aantal mbo-4 deelnemers deel te nemen aan de centrale examens. Deze ervaringen kunnen vervolgens worden gebruikt voor de vormgeving van de organisatie, de afname en de normering van de verplichte examens in 2014 (uitgaande van de nominale verblijfsduur van mbo-4). In het implementatieplan voor de centrale examinering staat de aanpak voor mbo 1 t/m 4 beschreven. Het plan is begin 2009 gereed. Hierover zal ik u nader informeren.

3. Goede randvoorwaarden

Ik realiseer me dat de ambitie om het taal- en rekenniveau van mbo-deelnemers te verhogen een extra beroep doet op de instellingen. Taal- en rekenachterstand begint natuurlijk al vóór het mbo, maar ik wil dat we in het mbo alles op alles gaan zetten om te voorkomen dat studenten de school verlaten met een taal- of rekenachterstand. Een dergelijke inhaalslag kan alleen lukken met goede randvoorwaarden.

3.1 Een stevige financiële impuls

In de beleidsreactie op het advies van de Commissie Meijerink heb ik aangegeven fors te willen investeren in het taal- en rekenonderwijs in het mbo en de invoering van centrale examens taal en rekenen. Ik realiseer mij dat het mbo de komende jaren voor een grote opgave staat als het gaat om taal en rekenen. In lijn met de motie-Spies/Spekman³ wordt daarom het educatiebudget vanaf 2010 met € 50 miljoen verminderd en gaat dit bedrag structureel naar het middelbaar beroepsonderwijs ten gunste van taal en rekenen. Hierover heb ik de Tweede Kamer recent geïnformeerd⁴. Inclusief deze middelen is voor extra taal- en rekenonderwijs een totaalbudget gereserveerd dat oploopt van € 9,2 miljoen in 2008, tot indicatief €60,5 miljoen in 2010 en € 56,5 miljoen vanaf 2012. Een klein deel van de oploop van dit totaalbudget (€ 1 miljoen in 2010 en € 3 miljoen vanaf 2011)

1.1.1

² Kenmerk BVE/2008/5342

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 31 567, nr. 23

⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 31 567, nr. 17

is nog niet structureel toegevoegd aan de OCW-begroting. Pas als de begrotingswetgever deze middelen daadwerkelijk beschikbaar stelt kunnen ze voor taal- en rekenonderwijs worden ingezet. Het voorstel waarom de motie-Spies/Spekman vraagt, het 'Deltaplan taal en rekenen mbo', zal in het eerste kwartaal van 2009 aan de Tweede Kamer worden voorgelegd. In de loop van 2009 zal hierover besluitvorming plaatsvinden.

Dit betekent voor mbo instellingen⁵ op de korte termijn het volgende:

- o Ik stel in 2008 en 2009 €15,7 miljoen beschikbaar aan de instellingen voor intensivering van taal- en rekenonderwijs (waarvan €8,7 miljoen in 2008 en €7 miljoen in 2009). In de rijksbijdragebrief van december 2008 zijn de extra middelen voor taal en rekenen opgenomen voor 2008 en wordt aangegeven welke extra middelen u zult ontvangen in 2009. Ik verwacht van u dat u in uw jaarverslaglegging verantwoording aflegt over de inzet van deze extra middelen door de extra activiteiten op het gebied van taal en rekenen hierin op te nemen.
- o Ik informeer u in 2009 over de wijze waarop ik de additionele middelen uit het Deltaplan taal en rekenen mbo zal inzetten.

3.2 Steunpunt taal en rekenen mbo

Ik heb het Procesmanagement MBO 2010 opdracht gegeven om voor het mbo een tijdelijk *steunpunt taal en rekenen mbo* in te richten. Het steunpunt is bedoeld voor docenten, management en beleidsmedewerkers binnen de instellingen die het taal- en rekenbeleid handen en voeten gaan geven. Het steunpunt is uitdrukkelijk bedoeld als dienstverlening aan instellingen en richt zich op activiteiten, zoals:

- stimuleren van het delen van kennis over bijvoorbeeld instrumentontwikkeling, deskundigheidsbevordering etc. (via website, conferenties en leergangen);
- inzichtelijk maken van het aanbod aan producten en diensten op het gebied van taal en rekenen van diverse commerciële en semi-commerciële ondersteuningsinstellingen;
- als communicatieplatform fungeren om instellingen op de hoogte te brengen van de actuele ontwikkelingen op het gebied van de vaststelling van het referentiekader, diagnostische toetsen, centrale examinering en kaderstellende instrumenten voor schoolexamens.

Het steunpunt is te bereiken via www.mbo2010.nl.

4. Aanpak voor de korte termijn

Mij is de afgelopen tijd in gesprekken met instellingen gebleken dat het draagvlak voor het verhogen van de basisvaardigheden van mbo-deelnemers in een sectoroverstijgende aanpak groot is. Er zijn zorgen over de haalbaarheid op de korte termijn, gezien de soms grote achterstanden bij de huidige mbo-deelnemers. Ook leven er vragen over de afstemming met de bestaande ontwikkelingen op het gebied van de basisvaardigheden in het mbo. Niet alleen voor taal en rekenen, maar ook voor moderne vreemde talen en burgerschapsvorming. In deze paragraaf ga ik op deze punten in en beschrijf ik mijn aanpak voor de korte termijn. Mijn aanpak voor de lange termijn zal te vinden zijn in het 'Deltaplan taal en rekenen mbo'.

1.1.1

⁵ Betreft door OCW bekostigde instellingen (het bedrag voor de AOC zal nog op vergelijkbare wijze worden vastgesteld).

4.1 Raamwerk Nederlands en raamwerk Moderne Vreemde Talen

Voor het mbo is het werken met beheersingsniveaus voor taal niet nieuw. In de tweede generatie competentiegerichte kwalificatiedossiers zijn vanaf schooljaar 2007-2008 beheersingsniveaus voor talen (hierna: CEF-niveaus) opgenomen die gebaseerd zijn op de raamwerken voor Nederlands en moderne vreemde talen⁶. Het raamwerk Nederlands was een belangrijke inspiratiebron voor het referentiekader voor taal zoals dit is opgesteld door de Commissie Meijerink. Instellingen zijn inmiddels bezig om op basis van het raamwerk Nederlands hun taalonderwijs en –examinering in te richten. Omdat het raamwerk Nederlands en het referentiekader voor taal onderling goed vergelijkbaar zijn⁷ zie ik het werken met het raamwerk Nederlands als een goede voorbereiding op de implementatie van de referentieniveaus taal en rekenen.

4.2 Raamwerk rekenen/wiskunde

Voor het mbo is in december 2007 een conceptraamwerk rekenen/wiskunde ontwikkeld. Ook dit heeft de Commissie Meijerink geïnspireerd bij het opstellen van referentieniveaus voor rekenen. Aanvankelijk zou dit raamwerk de basis vormen voor het opnemen van rekenniveaus in de kwalificatiedossiers van 2009-2010. Omdat ik in 2010 het referentiekader voor rekenen in de kwalificatiedossiers wil opnemen zou het raamwerk slechts voor één jaar van toepassing zijn. Een dergelijke op voorhand tijdelijke introductie maakt het implementatieproces onnodig complex. Ik zal om die reden voor schooljaar 2009-2010 de eisen in de kwalificatiedossiers die zijn gebaseerd op het raamwerk rekenen/wiskunde niet vaststellen. Ik wil 2009 zoveel mogelijk benutten om de opgedane ervaringen van kenniscentra met het raamwerk rekenen/wiskunde te gebruiken voor de implementatie van de referentieniveaus voor rekenen.

4.3 Haalbaarheid van taalniveaus voor de huidige mbo-deelnemers

Instellingen hebben de zorg uitgesproken dat teveel van de huidige deelnemers van mbo-1, 2 en 3 ongediplomeerd zouden uitstromen vanwege het niet kunnen behalen van de CEF-niveaus voor Nederlands. Ook krijg ik van de Inspectie van het Onderwijs het signaal dat de ontwikkeling van passende exameninstrumenten voor taal in het mbo op dit moment nog onvoldoende is uitgekristalliseerd. Deze problemen spelen met name bij de kortere opleidingen die veelal vóór 2010 worden afgerond (mbo-niveau 1, 2 en 3).

Ik heb al in april 2008 in de beleidsreactie 'Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen' aangekondigd dat ik oog heb voor deze problematiek. Dat ik mij realiseer dat de referentieniveaus nieuwe en zeer

1.1.1

⁶ In het Raamwerk Nederlands zijn de functionele taalvaardigheden beschreven die nodig zijn voor beroep en opleiding, op verschillende beheersingsniveaus en volgens een standaard die aansluit op andere Raamwerken zoals die voor Moderne Vreemde Talen en voor Nederlands als tweede taal. Alle raamwerken zijn gebaseerd op het Common European Framework for Modern Languages (CEF), ontwikkeld door de Raad van Europa. Per CEF-niveau wordt nauwkeurig aangegeven wat een deelnemer aan de hand van de verschillende taalvaardigheden met dat specifieke niveau moet kunnen (lezen, luisteren, schrijven, gesprekken voeren, spreken).

⁷ Conclusie uit een contrastieve analyse van de raamwerken Nederlands en Rekenen/wiskunde en het referentiekader Taal en Rekenen (in opdracht van OCW, dec 2008)

specifieke normen voor taal en rekenen betreffen, en dat deze voor de huidige mbo-leerlingen op mbo-niveaus 1, 2 en (in mindere mate) niveau 3 wel eens een te hoge drempel zouden kunnen zijn. En dat ik -om voortijdig schoolverlaten en ongediplomeerde uitstroom zo veel mogelijk te voorkomen- de komende jaren eerst ervaring wil opdoen met de (hoogte van de) referentieniveaus, voordat ik het behalen ervan voor deze groep leerlingen (generiek) voorwaardelijk stel aan het diploma. Ik vind het belangrijk dat instellingen én mbo-deelnemers de komende jaren volop werken aan verbetering van de taal- en rekenvaardigheden zonder dat ze direct op de korte termijn hierop worden 'afgerekend'.

Vooropstaat, dat in principe alles wat in de kwalificatiedossiers aan competenties, kennis en vaardigheden is opgenomen, aan het eind van de opleiding moet zijn getoetst en in orde moet zijn bevonden. Hierover moet de afgestudeerde student immers beschikken bij zijn aantreden op de arbeidsmarkt of doorstroom naar hoger onderwijs. Het is aan de instelling om in een examenregeling te komen tot een zorgvuldige procedure voor de slaag-/zakbeslissing, uitgaande van het betreffende kwalificatiedossier⁸.

Ik vind het voor de hand liggen dat- in de aanloop naar de wettelijke verankering van de referentieniveaus in 2010- de instellingen hun huidige deelnemers van de opleidingen mbo 1 t/m 3 niet afrekenen op het niet kunnen behalen van de CEF-niveaus voor Nederlands. Ik verwacht wel van instellingen:

- dat zij -aantoonbaar- nastreven dat deze deelnemers de gewenste taalniveaus zullen behalen (zoals opgenomen in de betreffende kwalificatiedossiers en het hieraan verbonden brondocument Leren, Loopbaan en Burgerschap) en
- dat de door de deelnemer behaalde taalniveaus bij examinering op het diploma worden vermeld.

Dit geeft de instellingen de komende tijd de mogelijkheid voor een kwaliteitsverbetering in onderwijs en examinering, zonder dat de mbo-deelnemer en de instelling hierop direct worden afgerekend.

Voor de vierjarige mbo-4 opleidingen ligt het anders. Voor hen is meer opleidingstijd beschikbaar om toe te werken naar beheersing van de taalniveaus. Bovendien speelt bij hen het belang van een goede doorstroom naar het hoger onderwijs. Ik wil dat het mbo zo snel als mogelijk in de pas loopt met het voortgezet onderwijs. Voor afgestudeerden op niveau 4 vind ik een goede beheersing van het Nederlands zo belangrijk, dat naar mijn mening de deelnemer bij diplomering een voldoende moet hebben voor tenminste 3 van de 5 deelvaardigheden van het Nederlands (zoals opgenomen in de betreffende kwalificatiedossiers en het hieraan verbonden brondocument Leren, Loopbaan en Burgerschap). Ik verwacht van instellingen dat zij de resultaten op het diploma vermelden.

4.4 Moderne vreemde talen

Beheersing van moderne vreemde talen wordt steeds belangrijker om blijvend mee te komen in de internationale economie. In mijn reactie op het advies van de Onderwijsraad over moderne vreemde talen heb ik aangegeven dat 70% van de nieuwste opleidingen met competentiegerichte

1.1.1

⁸ In de tweede generatie competentiegerichte kwalificatiedossiers zijn kerntaken, werkprocessen, competenties en CEF-niveaus voor talen opgenomen. Bij deze kwalificatiedossiers is er niet, zoals bij de eindtermenopleidingen, een onderverdeling vastgesteld in deelkwalificaties. Ook is niet bepaald welke deelkwalificaties verplicht zijn voor het behalen van het diploma en dus ook met een voldoende moeten worden afgesloten. Er is daardoor ook geen vastliggende onderverdeling van het examen in examenhonderdelen die overeenkomen met de deelkwalificaties.

kwalificatiedossiers een verplichting tot één of meer moderne vreemde talen kent vanuit het beroep. Verder volgt 80% van de mbo-deelnemers in schooljaar 2008-2009 een opleiding met een dergelijke verplichting. Ik concludeer hieruit dat een substantieel deel van de deelnemers in het mbo vanuit het perspectief van het beroep een moderne vreemde taal leert. Ik heb daarop besloten dat wanneer de arbeidsmarkt op mbo-1, 2 en 3 niveau er niet om vraagt, ik geen generieke (voor iedereen geldende) verplichting wil opleggen. Ik geef *vooral* nog prioriteit aan het leren voor het beroep gecombineerd met een inhaalslag gericht op een hogere beheersing van de basisvaardigheden Nederlands en rekenen. Ik vind het onwenselijk dat er niveau 4-opleidingen zijn waarbij geen moderne vreemde taal op het programma staat, simpelweg omdat het niet wordt geëist in het kwalificatiedossier. Het belang van de beheersing van een moderne vreemde taal in het kader van de doorstroom naar hoger beroepsonderwijs acht ik dermate groot dat ik voor opleidingen op mbo-4 niveau een verplichting opleg. Ik zal de Vereniging van kenniscentra, Colo, verzoeken om minimumniveaus voor niveau 4 op te nemen in het brondocument Leren, Loopbaan en Burgerschap. Gelet op de doorstroomcijfers naar het hoger onderwijs en de vergelijkbaarheid met programma's in het voortgezet onderwijs is dat voor niveau 4 per definitie het Engels en het minimumniveau op niveau A2/B1. Om de instellingen de gelegenheid te geven zich hierop voor te bereiden worden deze eisen vanaf 1 augustus 2010 in de kwalificatiedossiers opgenomen.

Voor wat betreft de moderne vreemde talen vind ik dat als eis moet worden gesteld dat de deelnemer bij diplomering een voldoende moet hebben voor tenminste 3 van de 5 deelvaardigheden per moderne vreemde taal. Ik verwacht van instellingen dat zij de resultaten op het diploma vermelden. Ik zal in 2009 onderzoeken of en in welke vorm er na 2010 landelijke richtlijnen wenselijk zijn voor de wijze waarop moderne vreemde talen meetellen voor diplomering. Ik zal dit doen in nauw overleg met het mbo-veld.

4.5 Burgerschap

In de gesprekken die ik met docenten en schoolleiders voer komt het onderwerp burgerschap in het mbo vaak ter sprake. Instellingen geven aan dat de eisen in het huidige brondocument over (de 7 kerntaken van) leren, loopbaan en burgerschap voldoende ruimte bieden voor een eigen invulling en dat zij ook goed in staat zijn om bij de leerlingen een ontwikkeling in burgerschap zichtbaar te maken. Tegelijkertijd leeft de zorg dat het toepassen van de huidige examenstandaarden op de examenproducten voor burgerschap zal leiden tot de beoordelingen 'onvoldoende'. De inhoud en opbouw van het brondocument zouden hiertoe aanleiding geven.

Deze zomer ontving ik van Colo de ontwikkelagenda Leren, Loopbaan&Burgerschap (LL&B), waarin op vergelijkbare wijze de huidige situatie rond burgerschap wordt geïdentificeerd, zowel naar de inhoud als naar de status van het brondocument. Hoewel de MBO Raad geen officiële reactie heeft gegeven, heeft ook hij de behoefte geuit aan een fundamentele bezinning op burgerschapsvorming in het mbo. Dit is voor mij aanleiding om het volgende te doen:

- o Ik verwacht van instellingen dat zij in een verantwoordingsdocument vastleggen hoe zij het onderwijs en de examinering voor de 7 kerntaken van het brondocument LL&B hebben ingericht. Als dit op verschillende manieren gebeurt, waar nodig een aparte verantwoording per opleiding of cluster van opleidingen.

- o Ik zal zo spoedig mogelijk een commissie instellen met de opdracht om in het voorjaar 2009 met een advies over de optimale inbedding van leren, loopbaan en burgerschap in het mbo te komen.

4.6 Toezicht inspectie

Ik heb de Inspectie van het Onderwijs gevraagd om in haar toezicht in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 rekening te houden met mijn beleid voor basisvaardigheden zoals ik het in paragraaf 4.3 tot en met 4.5 van deze brief heb geformuleerd. Voor mbo 1, 2 en 3 geeft de inspectie in 2008-2009 en 2009-2010 een oordeel over de kwaliteit van de exameninstrumenten voor de CEF-niveaus Nederlands, maar betreft dit oordeel nog niet bij het eindoordeel over de examenkwaliteit van de opleiding. Verder vraagt de inspectie voor het toezicht op het onderwijs en de examinering van leren, loopbaan en burgerschap een verantwoordingsdocument op bij de instelling. De inspectie zal dit verantwoordingsdocument betrekken bij het gesprek op de instelling. De inspectie vraagt geen exameninstrumenten op om deze te beoordelen. Ook worden deze niet betrokken bij het eindoordeel over de examenkwaliteit van de opleiding.

4.7 Meer informatie

In de bijlage bij deze brief vindt u de kernpunten van mijn aanpak van de basisvaardigheden voor de korte termijn. Mocht u naar aanleiding van de brief nog vragen hebben dan kunt u zich wenden tot het steunpunt taal en rekenen mbo.

5. Tot slot

In het programma 'doorlopende leerlijnen taal en rekenen' vindt u geen grote structuurverandering voor het onderwijs. Het programma wil juist de structuren beter met elkaar verbinden, of om met Meijerink te spreken: 'de drempels dienen te worden geslecht'. In het voorgaande heb ik een groot aantal maatregelen beschreven voor de korte termijn. In 2009 informeer ik de Tweede Kamer met een 'Deltaplan taal en rekenen' over mijn aanpak voor de langere termijn. Alle maatregelen zijn gericht op een structurele verhoging van de basisvaardigheden van de mbo-deelnemers, met oog voor de inhaalslag op de korte termijn. Ik ben ervan overtuigd dat we met deze maatregelen en de inzet van alle betrokkenen hierbij een belangrijke bijdrage leveren aan het slechten van de drempels.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
mede namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart

Bijlage 1. Basisvaardigheden vóór en na augustus 2010

Deze bijlage betreft de tweede generatie competentiegerichte kwalificatiedossiers (waarbij de eisen aan Nederlands en moderne vreemde talen in deel B en bronndocument LL&B geformuleerd zijn met behulp van beheersingsniveaus voor Nederlands en moderne vreemde talen volgens het Common European Framework).

Nederlands	Cohorten die gestart zijn vóór 2010 (2007-2008, 2008-2009, 2009-2010)	Cohorten vanaf 2010-2011
Mbo 1, 2 en 3	<ul style="list-style-type: none"> - Inspanning instelling én deelnemer gericht op behalen van de CEF-niveaus voor Nederlands - Examenresultaten tellen niet mee voor diploma - Door de deelnemer behaalde beheersingsniveaus worden vermeld op het diploma - Toezicht inspectie op de kwaliteit van de examinering van beheersingsniveaus, maar betreft dit oordeel niet bij het eindoordeel 	<ul style="list-style-type: none"> - Referentiekader taal en rekenen van kracht - Centrale examinering taal en rekenen van kracht <ul style="list-style-type: none"> o onder voorbehoud van het in werking treden van de betreffende wetgeving per aug 2010 o in het in 2009 op te leveren implementatieplan centrale examinering wordt per mbo-niveau de invoeringsstrategie vermeld. Hierin in ieder geval voor mbo-4 de wettelijke verplichting tot deelname aan centrale examens vanaf 2013/2014.
Mbo 4	<ul style="list-style-type: none"> - Voor tenminste 3 van de 5 taalvaardigheden een voldoende voor diplomering - Door de deelnemer behaalde beheersingsniveaus worden vermeld op het diploma - Toezicht inspectie op examenkwaliteit, betreft oordeel bij het eindoordeel 	

	Cohorten die gestart zijn vóór 2010 (2007-2008, 2008-2009, 2009-2010)	Cohorten vanaf augustus 2010
<p>Rekenen</p> <p>Mbo 1 t/m 4</p>	<p>Eisen aan rekenen/wiskunde niet expliciet benoemd (impliciet bij kerntaken, werkprocessen en competenties), soms expliciete verwijzingen in deel C</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Referentiekader taal en rekenen van kracht - Centrale examinering taal en rekenen van kracht <ul style="list-style-type: none"> o onder voorbehoud van het in werking treden van de betreffende wetgeving per aug 2010 o in het in 2009 op te leveren implementatieplan centrale examinering wordt per mbo-niveau de invoeringsstrategie vermeld. Hierin in ieder geval voor mbo-4 de wettelijke verplichting tot deelname aan centrale examens vanaf 2013/2014.

	Cohorten die gestart zijn vóór 2010 (2007-2008, 2008-2009, 2009-2010)	Cohorten vanaf 2010-2011
<p>Moderne vreemde talen</p> <p>Mbo 1 t/m 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kwalificatiedossiers bevatten CEF-niveaus voor moderne vreemde talen wanneer het beroep dit vraagt - Voor tenminste 3 van de 5 taalvaardigheden een voldoende voor diplomering - Door de deelnemer behaalde beheersingsniveaus worden vermeld op het diploma - Toezicht inspectie op examenkwaliteit, betreft oordeel bij het eindoordeel 	<ul style="list-style-type: none"> - Mbo-4 opleidingen: <ul style="list-style-type: none"> o verplichting minimum beheersingsniveaus voor Engels (ongeacht of dit geëist wordt voor het beroep) o Eventueel landelijke richtlijnen voor meetellen bij diplomering

Leren, loopbaan en burgerschap	Cohorten die gestart zijn vóór 2010 (2007-2008, 2008-2009, 2009-2010)	Cohorten vanaf 2010-2011
MBO 1 t/m 4	<ul style="list-style-type: none"> - Het onderwijs en de examinering voor leren, loopbaan burgerschap gebeurt op basis van de kerntaken 1 t/m 7 van het brondocument LL&B - Het onderwijs en de examinering t.a.v. leren, loopbaan en burgerschap zijn gericht op het zich verder ontwikkelen van de deelnemer - De instelling legt verantwoording af over het onderwijs en examinering t.a.v. leren, loopbaan en burgerschap in verantwoordingsdocument - in kader van het toezicht op onderwijs en examinering vraagt inspectie het verantwoordingsdocument op, en betreft het in het gesprek met de instelling. - De inspectie zal geen exameninstrumenten opvragen en beoordelen m.b.t. de 7 kerntaken van het brondocument LL&B en betreft deze niet bij het eindoordeel over de examenkwaliteit van de opleiding. 	Nader te bepalen.